

Dokument ze zasedání

A9-0402/2023

5. 12. 2023

ZPRÁVA

o evropském historickém vědomí
(2023/2112(INI))

Výbor pro kulturu a vzdělávání

Zpravodajka: Sabine Verheyen

OBSAH

	Strana
NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU	3
VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....	10
PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJ OBDRŽEL PODNĚTY	13
INFORMACE O PŘIJETÍ V PŘÍSLUŠNÉM VÝBORU	14
JMENOVITÉ KONEČNÉ HLASOVÁNÍ V PŘÍSLUŠNÉM VÝBORU	15

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o evropském historickém vědomí (2023/2112(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na článek 165 Smlouvy o fungování Evropské unie,
- s ohledem na své usnesení ze dne 19. září 2019 o významu evropské paměti pro budoucnost Evropy¹,
- s ohledem na své usnesení ze dne 2. dubna 2009 o svědomí Evropy a totalitě²,
- s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/692 ze dne 28. dubna 2021, kterým se zavádí program Občané, rovnost, práva a hodnoty a zrušují nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1381/2013 a nařízení Rady (EU) č. 390/2014³,
- s ohledem na své usnesení ze dne 11. listopadu 2021 o Evropském prostoru vzdělávání: sdílený holistický přístup⁴,
- s ohledem na své usnesení ze dne 8. března 2022 o úloze kultury, vzdělávání, sdělovacích prostředků a sportu v boji proti rasismu⁵,
- s ohledem na své usnesení ze dne 6. dubna 2022 o provádění opatření v oblasti výchovy k občanství⁶,
- s ohledem na své usnesení ze dne 14. prosince 2022 k provádění Nové evropské agendy pro kulturu a strategie EU pro mezinárodní kulturní vztahy⁷,
- s ohledem na své usnesení ze dne 21. ledna 2021 o strategii EU pro rovnost žen a mužů⁸,
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 18. září 2020 nazvané „Unie rovnosti: akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025“ (COM(2020)0565),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 14. června 2016 nazvané „Podpora prevence radikalizace vedoucí k násilnému extremismu“ (COM(2016)0379),
- s ohledem na Evropskou kulturní úmluvu ze dne 19. prosince 1954⁹,

¹ [Úř. věst. C 171, 6.5.2021, s. 25.](#)

² [Úř. věst. C 137 E, 27.5.2010, s. 25.](#)

³ [Úř. věst. L 156, 5.5.2021, s. 1.](#)

⁴ [Úř. věst. C 205, 20.5.2022, s. 17.](#)

⁵ [Úř. věst. C 347, 9.9.2022, s. 15.](#)

⁶ [Úř. věst. C 434, 15.11.2022, s. 31.](#)

⁷ [Úř. věst. C 177, 17.5.2023, s. 78.](#)

⁸ [Úř. věst. C 456, 10.11.2021, s. 208.](#)

⁹ Viz: <https://rm.coe.int/168006457e>.

- s ohledem na studii vypracovanou pro Výbor pro kulturu a vzdělávání nazvanou „Evropská historická paměť: politiky, výzvy a perspektivy“¹⁰
 - s ohledem na studii vypracovanou pro parlamentní Výbor pro kulturu a vzdělávání nazvanou „Evropská identita“¹¹,
 - s ohledem na článek 54 jednacího řádu,
 - s ohledem na zprávu Výboru pro kulturu a vzdělávání (A9–0402/2023),
- A. vzhledem k tomu, že složitá, konfliktní a sporná minulost Evropy představuje pro evropskou integraci výzvu i příležitost, neboť uznáváme, že dobře informované historické vědomí podporuje vzájemné porozumění a toleranci;
 - B. vzhledem k tomu, že nespravedlnost založená na pohlaví, přesvědčení a etnickém původu je v evropských dějinách zakotvena po mnoho staletí, a to i v podobě antisemitismu a protiromského smýšlení, což má důsledky pro Evropu a zbytek světa;
 - C. vzhledem k tomu, že vědomé zabývání se historií a historickými nespravedlnostmi pomáhá řešit různé formy nesnášenlivosti a nerovnosti a budovat inkluzivnější společnosti;
 - D. vzhledem k tomu, že historie nesmí být nikdy relativizována, zkreslována nebo falšována pro politické účely;
 - E. vzhledem k tomu, že popírání historie („*historical negationism*“) a další formy předpojatých výkladů historie představují velkou hrozbu, která podněcuje nedůvěru a konflikty mezi lidmi a národy a podkopává úsilí o podporu historické spravedlnosti a usmíření;
 - F. vzhledem k tomu, že vyrovnávání se s minulostí vyžaduje co největší nestrannost a objektivitu jak ve vědeckém historickém bádání, tak v politické oblasti;
 - G. vzhledem k tomu, že historická paměť zahrnuje výraznou míru subjektivity, neboť volba toho, na co vzpomínat a jak bude minulost vykládána, nutně zahrnuje hodnotové úsudky;
 - H. vzhledem k tomu, že ačkoli existují „historické skutečnosti“ založené na profesionální práci historiků, včetně výzkumu, výuky a ochrany zdrojů a historických památek, neexistuje jediná monolitická, nezpochybnitelná a trvalá „historická pravda“, kterou by si mohla monopolizovat a výhradně si pro sebe nárokovat jedna konkrétní skupina nebo národ, nebo ji využít k popírání existence jiných národů nebo států;
 - I. vzhledem k tomu, že interdisciplinární přístupy a kontextualizace jsou základními prvky vzdělání v oblasti historie, které musí být spojeny s výchovou k evropskému občanství, jakož i s výměnnými programy a programy mobility;

¹⁰ Studie „Evropská historická paměť: politiky, výzvy a perspektivy“, Evropský parlament, generální ředitelství pro vnitřní politiky, tematická sekce B – Strukturální politika a politika soudržnosti, duben 2015.

¹¹ Studie „Evropská identita“, Evropský parlament, generální ředitelství pro vnitřní politiky Unie, tematická sekce B – Strukturální politika a politika soudržnosti, duben 2017.

- J. vzhledem k tomu, že podpora kritického historického vědomí napříč hranicemi prostřednictvím vzdělávacích a jiných prostředků má zásadní význam pro to, aby Evropané mohli porozumět své minulosti, vyrovnat se s ní, čelit sebejistě současnosti a pracovat na společné budoucnosti;
- K. vzhledem k tomu, že evropské historické vědomí je chápáno jako individuální i kolektivní schopnost a dovednost porozumět historii, kriticky a přemýšlivě ji hodnotit a poučit se z ní, a lépe si tak uvědomovat, že minulost, současnost a budoucnost jsou neoddělitelně provázány a existuje mezi nimi vzájemná závislost;

Rizika a příležitosti spojené s evropskou minulostí

1. uznává, že různorodá a často rozporuplná historie evropských národů a států činí veškeré úsilí o vnímání dějin na politické úrovni obtížným a případně nebezpečným úkolem a že pokusy o směřování toho, jak připomínat a interpretovat minulost, se vždy ukazují jako problematické;
2. zdůrazňuje potenciál zásady „*historia magistra vitae*“ („historie učitelka života“) a považuje zejména tragická období a temné stránky evropské historie nejen za důraznou připomínku minulých chyb, jejichž opakování je třeba zabránit, ale také za výzvu ke společnému úsilí o vytvoření demokratických a inkluzivních společností v Unii i na celém světě;
3. domnívá se, že odpovědný, fakticky podložený a kritický přístup k historii, který se zaměřuje na společné evropské hodnoty, je nezbytnou podmínkou pro jakoukoli politiku demokratických orgánů s cílem zvýšit vnímavost současných i budoucích generací k úspěchům a chybám minulosti, posílit veřejný diskurz zaměřený na sebereflexi a podpořit porozumění a usmíření v rámci konkrétních sociálních skupin, národů a států i mezi nimi;

Politika minulosti v Evropské unii – kritické hodnocení

4. zdůrazňuje, že je třeba upřímně posuzovat „politiku minulosti“ EU, jejímž prostřednictvím usilovala o zvýšení legitimacy evropského projektu, posílení evropského pocitu sounáležitosti a podporu mírového soužití národů našeho kontinentu, a to stejným uznáním úspěchů i stávajících nedostatků a kontrolou způsobů, jakými byli občané povzbuzováni k tomu, aby se zabývali minulostí;
5. všimá si řady minulých a současných evropských iniciativ na podporu společné evropské historické paměti, včetně Dne památky obětí holokaustu, Evropského dne památky obětí všech totalitních a autoritářských režimů, vytvoření zvláštní složky věnované historickému povědomí v bývalém programu Evropa pro občany a současných programech Občanství, rovnost, práva a hodnoty (CERV), a různých usnesení Parlamentu, jako je usnesení ze dne 2. dubna 2009 o svědomí Evropy a totalitě a usnesení ze dne 19. září 2019 o významu evropské paměti pro budoucnost Evropy;
6. vyjadřuje znepokojení nad tím, že i nadále dochází k latentnímu soutěžení a částečné neslučitelnosti mezi různými rámci paměti a kulturami historického povědomí v Evropě, a to i mezi západní a východní Evropou, ale také mezi zeměmi a národy v některých částech kontinentu; zdůrazňuje, že všechny evropské země mají společné a

odlišné zkušenosti, které stejně patří do společné evropské historie; uznává zločiny spáchané nacistickými, fašistickými a komunistickými totalitními režimy, jakož zločiny v rámci kolonialismu a úlohu, kterou tyto zločiny sehrály při utváření historického vnímání v Evropě; zdůrazňuje, že je třeba překlenout stávající regionální a ideologické rozdíly v historickém povědomí mezi evropskými zeměmi a národy s cílem vytvořit společný základ pro dialog, vzájemné porozumění a respekt;

7. uznává, že hrůzy minulosti slouží jako „negativní základový mýtus“ a navozují silný pocit smysluplnosti evropského projektu, uznává však, že zájem Unie především o vyprávění příběhu o sobě *ex negativo* s sebou nese riziko rozvoje teleologického a zjednodušujícího černobílého systému historie, který může bránit plně informovanému pochopení složité minulosti Evropy a snižuje motivací informovanému pochopení složité minulosti Evropy a snižuje motivaci ke zpochybňování stereotypů a „nedotknutelných“ příběhů historie jednotlivých národů;

Cesta k informovanému historickému vědomí v Evropě

8. uznává potřebu širšího a celostnějšího porozumění evropským dějinám, aby mohlo vzniknout kritické a sebereflexní evropské historické vědomí, zejména rozšířením zaměření stávajících iniciativ týkajících se evropské historické paměti, přičemž je třeba náležitě zohlednit i dosud nedostatečně zastoupené skupiny, a prostřednictvím podpory inovativních způsobů výuky historie;
9. zdůrazňuje, že je důležité opustit evropskou „kulturou připomínání“, která funguje zejména shora dolů a jejímž základem je definování toho, co by si Evropané měli pamatovat, a směřovat ke „kulturě vzpomínání“, která funguje zdola nahoru, vychází od občanů a je založena na společných evropských zásadách a hodnotách, a že je třeba soustředit se na rozvoj kapacit pro kritické „přepřepočítání“ minulosti na místní, národní a evropské úrovni se zapojením organizací občanské společnosti;
10. uznává zásadní význam přístupu k minulosti Evropy na základě základních evropských hodnot zakotvených v článku 2 Smlouvy o Evropské unii a etických a filozofických tradic, na nichž jsou tyto hodnoty založeny, jakož i vytvoření otevřené diskuse, která umožní zabývat se rovněž obtížnými prvky národních historií a zajistí vzájemné porozumění a usmíření jak v rámci evropských národů, tak mezi evropskými národy a zbytkem světa;
11. domnívá se, že svoboda vyučovat, studovat a provádět výzkum, včetně svobodného přístupu k archivům a zdrojům, spolu se svobodným uměleckým vyjádřením, je předpokladem pro vytváření a šíření objektivních znalostí založených na důkazech v demokratických společnostech, a zejména pro kritické zabývání se historií; vyzývá Komisi a členské státy, aby chránily tyto svobody, které jsou v současné době ohroženy, zejména v důsledku případů zneužití právních předpisů týkajících se historické paměti, a to i prostřednictvím mechanismu EU na podporu právního státu;
12. zdůrazňuje zásadní úlohu vzdělávání a vyzývá členské státy, aby aktualizovaly stávající učební osnovy a metodiky výuky s cílem přesunout pozornost z národních dějin na evropské a celosvětové dějiny a umožnit klást větší důraz na nadnárodní historické porozumění, zejména tím, že se umožní vidět více pohledů na dějiny a podpoří se odpovídající výukové styly, které budou upřednostňovat reflexi a diskuse před

předáváním znalostí a které se budou řídit obecným cílem, jímž je, aby se studenti učili spíše „jak přemýšlet“ než „co si myslet“;

13. zdůrazňuje zásadní význam, jež má vzdělávání o evropské integraci, historii, institucích a základních hodnotách Unie a evropském občanství pro vznik evropského pocitu sounáležitosti; vyzývá k výuce evropských dějin a evropské integrace, které je třeba vnímat v globálním kontextu, a k tomu, aby se nedílnou součástí vnitrostátních vzdělávacích systémů stalo vzdělávání k evropskému občanství; oceňuje úsilí vyvíjené na úrovni EU s cílem zlepšit znalosti o Unii a její historii, včetně tzv. akcí Jean Monnet; vyzývá Komisi a členské státy, aby – a to i prostřednictvím pracovní skupiny Evropského prostoru vzdělávání pro rovnost a hodnoty – pracovaly na cílech, které se konkrétně zaměřují na rozvoj evropského historického vědomí, a aby společně vypracovaly „příručku EU“ pro vzdělávací programy, která poskytne společné pokyny a nestranné fakta a údaje pro výuku evropských dějin;
14. domnívá se, že v evropských dějinách jsou hluboce zakořeněny šovinismus, genderové stereotypy, mocenské asymetrie a strukturální nerovnosti, a vyjadřuje politování nad tím, že ve výuce historie neexistuje dostatečně multikulturní a genderově citlivý přístup; domnívá se, že je nezbytné řešit marginalizaci žen a dalších nedostatečně zastoupených společenských skupin v dějepisu, a vyzývá členské státy, aby ve vnitrostátních učebních osnovách zajistily větší zaměření v tomto směru;
15. zdůrazňuje, že je potřebná interdisciplinární a meziodvětvová výuka historie, která bude uplatňovat inovativní pedagogiku zaměřenou na účastníky vzdělávání, jako je přístup založený na interaktivním vyprávění příběhů a získaných zkušenostech pro všechny generace, využívat komplexní soubory zdrojů, technologií a učebních materiálů, včetně přeshraničních a nadnárodních učebnic historie a ústní historie, a podporovat analytické dovednosti a dovednosti kritického myšlení;
16. uznává ústřední úlohu učitelů při vytváření a předávání kompetencí potřebných k pochopení a kritickému posouzení historických skutečností a zdůrazňuje, že je důležité, aby učitelé nejen absolvovali odpovídající odbornou přípravu, ale také se zapojili do dalšího profesního rozvoje, včetně činností vzájemného učení a sdílení osvědčených postupů na vnitrostátní i nadnárodní úrovni; v této souvislosti zdůrazňuje přidanou hodnotu pedagogických akademií programu Erasmus+;
17. vyzývá členské státy, aby poskytovaly individuálně uzpůsobené (historické) výukové materiály a odbornou přípravu, které učitelům umožní lépe se zaměřit na nadnárodní aspekty a mnohotvárnost historie, bude jim poskytovat odpovídající didaktické postupy a zásady moderní výuky a zaměří se především na utváření mladých lidí se schopností sebereflexe;
18. zdůrazňuje, že má velký význam shromažďování údajů a srovnávání a hodnocení metod a nástrojů pro výuku historie, a vítá práci specializovaných vládních i nevládních organizací působících v této oblasti, včetně Střediska Rady Evropy pro sledování výuky historie v Evropě a EUROCLIO; zdůrazňuje, že je třeba, aby se práce tohoto střediska účastnilo více členských států EU;
19. uznává potenciál muzeí, která se kriticky zabývají spornou historií Evropy, jako nástrojů pro získávání poznatků o minulosti a budování historického povědomí, zejména pokud jde o „Dům evropských dějin“, jakožto stěžejní projekt, pro který by

měly být k dispozici dostatečné zdroje, aby se zajistilo širší oslovení evropské veřejnosti;

20. zdůrazňuje význam zachování bohatého evropského kulturního a historického dědictví a památníků, zejména jako prostředku k nastolení kritického historického vědomí za předpokladu, že nebudou zneužívány k ideologickým účelům, a zdůrazňuje úlohu, kterou v tomto ohledu mohou hrát označení „Evropské dědictví“ i nezávislé instituce podporující evropské dědictví, a to jak hmotné, tak nehmotné; vybízí členské státy, aby zvýšily své úsilí o vymezení a ochranu míst demokratické paměti, zejména těch, která se týkají nedostatečně zastoupených skupin; zdůrazňuje potenciál portálu Europeana, jenž může sloužit jako evropská digitální knihovna, archiv, muzeum a vzdělávací platforma;
21. uznává potenciál digitálních médií a rostoucí úrovně digitalizace ve vzdělávání a zároveň vyjadřuje hluboké znepokojení nad tím, že digitální kanály jsou stále více zneužívány k politické manipulaci a šíření dezinformací, včetně dezinformací týkajících se historie, což ukazuje ruský historický revizionismus doprovázející ruskou útočnou válku proti Ukrajině; vyzývá Komisi a členské státy, aby zvýšily své úsilí o posílení mediální a digitální gramotnosti a vybavily učitele a studenty odpovídajícími dovednostmi a nástroji, které usnadní výuku historie založenou na faktech a umožní jim identifikovat tradiční i moderní historické zdroje, zasadit je do kontextu a analyzovat je;
22. zdůrazňuje, že příležitosti k přeshraniční mobilitě ve vzdělávání, které poskytují evropské programy a jiné programy mobility, podporují výměnu myšlenek a podporují průřezové znalosti a mezikulturní porozumění, neboť pomáhají odstraňovat národní překážky a umožňují lepší pochopení minulosti i současnosti;
23. vyzývá Komisi a členské státy, aby posílily nástroje, které jsou v současné době na evropské úrovni k dispozici, s cílem podpořit kritické a sebereflektivní evropské historické vědomí, zejména program Erasmus+, který podporuje mobilitu a mezikulturní učení jakožto klíčové nástroje ke zlepšení porozumění ostatním kulturám a národům, a program Občané, rovnost, práva a hodnoty, jenž podporuje nadnárodní projekty spojené s připomínáním historických událostí a podněcuje občanskou angažovanost;
24. požaduje, aby evropské orgány, členské státy, kandidátské a potenciální kandidátské země, vzdělávací instituce a subjekty občanské společnosti zintenzivnily své úsilí o podporu usmíření, zdržovaly se jakýchkoli pokusů o zneužívání historie pro politické účely a bojovaly proti historickému revizionismu a popírání historie v Evropské unii i mimo ni; připomíná význam těchto aspektů pro budoucí rozšíření Unie;

Výhled: odkaz minulosti a budoucnost EU

25. podporuje myšlenku „kultury vzpomínání“ a historické vědomí, která je založena na společných evropských hodnotách a postupech v přístupu k minulosti, ale zároveň se vyhýbá jakémukoli nepřiměřenému zplošťování nebo zjednodušování historie;
26. vyjadřuje naději, že na základě kritického sebehodnocení týkajícího se historie a historické odpovědnosti na vnitrostátní úrovni může započít skutečně evropská reflexní diskuse o minulosti našeho kontinentu, v jejímž rámci nebude historie zneužívána k

mocenským politickým účelům, a vyjadřuje naději, že ze společné historické práce vyplyne „společenství osudu“ evropských národů;

27. předpokládá, že kolektivní vzpomínky nakonec přispějí k evropské veřejné sféře a stanou se její součástí, přičemž různé kultury historického povědomí se budou namísto toho, aby mezi sebou soupeřily, vzájemně doplňovat, a že přístup k historii se stane spíše občanskou otázkou, nikoli politickou;

o

o o

28. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Tato zpráva do značné míry¹ vychází ze zjištění dvou studií, které si vyžádal Výbor pro kulturu a vzdělávání Evropského parlamentu s názvem „Evropská historická paměť: Politiky, výzvy a perspektivy“ a „Evropská identita“² a klade důraz na koncept „historického vědomí“.

Základní hodnota „historického vědomí“ vyplývá z předpokladu, že znalost historie není pouze hodnotou sama o sobě, ale je základem našeho chápání současnosti a navíc vede i naše úsilí utvářet budoucnost.

Historické vědomí nám totiž pomáhá interpretovat minulost, ale pomáhá nám také porozumět tomu, kdo jsme a kde se nacházíme v čase. Jinými slovy, historické vědomí nejenže pomáhá rozvíjet vnímavost vůči minulosti a porozumění této minulosti, ale také zvyšuje naše povědomí o sobě samých jako Evropanech v souvislosti s dějinami.

Kritický přezkum minulosti by se však neměl omezovat na zdůrazňování obětí autoritářských a totalitních režimů; měl by přehodnotit všechny temné stránky evropských dějin, včetně kolonialismu, rasismu, porušování lidských práv a genderově podmíněné historické nespravedlnosti.

S ohledem na výše uvedené je tedy tato zpráva Evropského parlamentu o „evropském historickém vědomí“ rozdělena do čtyř částí:

- První část (Rizika a příležitosti spojené s evropskou minulostí) uznává význam odpovědného a kritického přístupu k historii k jako nezbytné podmínce, k jako přirozené potřebě poučit se z naší minulosti
- Druhá část (*Politika minulosti v Evropské unii – kritické hodnocení*) zdůrazňuje nebezpečí rozvoje teleologického a zjednodušujícího narativu historie, v němž hrůzy minulosti slouží jako „negativní základ“ evropské integrace.
- třetí část (*Cesta k informovanému historickému vědomí v Evropě*) vytyčuje za cíl dobře informované historické vědomí v Evropě a nastiňuje možné způsoby, jak tohoto cíle dosáhnout.
- Čtvrtá a poslední část (*Výhled: odkaz minulosti a budoucnost EU*) rozvíjí myšlenku nové „kultury vzpomínání“, která podporuje historické vědomí založené na společných evropských hodnotách a postupech.

1. Rizika a příležitosti spojené s evropskou (temnou) minulostí

Jak při několika příležitostech správně připomněl Jacques Delors, evropští občané „se

¹ Vysvětlující prohlášení připojené k této zprávě parlamentního Výboru pro kulturu a vzdělávání bylo mírně revidováno v návaznosti na hlasování ve výboru dne 28. listopadu 2023 a stažení původně jmenovaného zpravodaje.

² Prutsch, Markus J. (2015 [2. vydání]). *Evropská historická paměť: politiky, výzvy a perspektivy* Brusel: Evropský parlament, generální ředitelství pro vnitřní politiky Unie; Prutsch, Markus J. (2017). *Evropská identita* Brusel: Evropský parlament, generální ředitelství pro vnitřní politiky Unie.

nemohou zamilovat do jednotného trhu“ (1989)³. K tomu, aby se vybuoval pocit společné sounáležitosti, je nezbytné pracovat na kolektivní paměti, neboť kolektivní paměť je ústředním aspektem vytváření a posilování identity každé skupiny.

Jediná konkrétní evropská kolektivní paměť však neexistuje. Vzpomínky národů a občanů, kteří tvoří EU, jsou plné válek, konfliktů a sporů. Abychom vytvořili kolektivní paměť, musíme v procesu *Vergangenheitsbewältigung* („vyrovnání se s minulostí/ práce na ní“) zejména kriticky a smysluplně napravit minulost jak na úrovni členských států, tak na úrovni EU.

2. Politika minulosti v Evropské unii – kritické hodnocení

Z historického hlediska bychom neměli Evropu považovat za homogenní civilizaci a geopolitický prostor, jak uvedl Norbert Elias i v roce 1939.⁴ Hlavním cílem evropských politik v oblasti paměti nesmí být rozvoj imaginárního pocitu společné minulosti, ale jasné směřování do budoucnosti EU a posílení společného pocitu evropské sounáležitosti.

Giorgio Agamben správně tvrdí, že pokud má myšlenka Evropy nějaký význam, spočívá v tom, že Evropané „mohou získat přístup ke své pravdě pouze prostřednictvím konfrontace s minulostí, pouze tak, že si vypořádají účty se svou historií“.⁵

EU bezpochyby vyvinula vědomé úsilí, aby se vypořádala s obtížnou minulostí Evropy; podílí se na činnostech v oblasti paměti a na dosažení tohoto cíle vyčleňuje značné zdroje.

Ačkoli se na minulost často odkazuje v oficiálních diskusích EU, tyto „obtížné pasty“ dosud nebyly na evropské úrovni dostatečně širokým a reflexním způsobem řešeny.

3. Cesta k informovanému historickému vědomí v Evropě

Cesta k uvědomělému historickému vědomí v Evropě začíná tím, že se vyhýbá budování evropské kolektivní paměti pouze na jediném negativním mýtu, neboť to brání kritickému zkoumání minulosti.

Evropská unie je společenstvím osudu (*Schicksalsgemeinschaft*) a takto by měla být vnímána, nikoli jako společenství jediné společné kolektivní paměti. Právě tak je třeba vidět „historickou cestu“ Evropanů.

V tom spočívá význam historického vědomí: jedná se o vhodný nástroj, který nám pomáhá koncipovat způsob, jakým chápeme historii, a to, jak se k ní vztahujeme; pomáhá uznat historickou povahu naší situace. Jinými slovy, pomáhá rozvíjet schopnost interpretovat a chápat minulost v podobě historie. Historické vědomí zvyšuje schopnost využívat zkušenosti a chápat současné okolnosti a souvislosti⁶. „Historie“ není výčtem minulých skutečností, ale význam, k němuž dospějeme na základě konceptualizace skutečností a jejich zpracování. Lze

³ Delors, Jacques (1989). *Prohlášení o hlavních rysech politiky Komise, které v Evropském parlamentu představil předseda Komise Jacques Delors, a odpověď na následnou parlamentní rozpravu*. Lucembursko: Úřad pro publikace Evropských společenství (Bulletin Evropských společenství; příloha 1/89), s. 6.

⁴ Viz Elias, Norbert (1939). *Über den Prozeß der Zivilisation* (2 sv.). Basilej: Verlag Haus zum Falken.

⁵ Agamben, Giorgio (2019 [1942]). *Creation and Anarchy: the Work of Art and the Religion of Capitalism* (překlad: Adam Kotsko) Stanford, CA: Stanford University Press, s. 8.

⁶ Popa, Nathalie (2023). „How Meaning Making Cultivates Historical Consciousness: identifying a Learning Trajectory and Pedagogical Guidelines to Promote It“. V: *The Social Studies* 114:4, s. 139-159, zde s. 142f.

řící, že historie je „poznáním sebe sama“.

4. Výhled: odkaz minulosti a budoucnost EU

Činnost EU v oblasti paměti nesmí být využívána jako forma měkké síly k vyjadřování politických postojů nebo obraně politických zájmů. Uvažování o historii a práce s ní jsou spíše formou orientace ve vztahu k současnosti a budoucnosti⁷. Hlavním účelem výuky historie by proto mělo být vytváření historického vědomí jako kolektivní i individuální schopnosti.

V obecné rovině tato zpráva hájí myšlenku „kultury vzpomínání“ a historického vědomí, které se zakládá na společných evropských hodnotách a postupech, pokud jde o přístup k minulosti, ale zároveň se vyhýbá jakémukoli zjednodušování historie.

⁷ Nordgren, Kenneth (2019). „Hranice historického vědomí: a Western Cultural Achievement or an Anthropological Universal“. V: *Journal of Curriculum Studies* 51:6, s. 779-797, zde s. 791. 791.

**PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJ OBDRŽEL
PODNĚTY**

Zpravodaj prohlašuje na svou výhradní odpovědnost, že neobdržel žádný podnět od subjektu nebo osoby, který musí být uveden v této příloze v souladu s přílohou I čl. 8 jednacího řádu. Po odstoupení zpravodaje převzala dne 28. listopadu 2023 funkci zpravodaje předsedkyně výboru.

Subjekt nebo osoba

INFORMACE O PŘIJETÍ V PŘÍSLUŠNÉM VÝBORU

Datum přijetí	28.11.2023
Výsledek konečného hlasování	+ : 19 - : 7 0 : 1
Členové přítomní při konečném hlasování	Asim Ademov, Andrea Bocskor, Ilana Cicurel, Laurence Farreng, Tomasz Frankowski, Catherine Griset, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Niklas Nienaaß, Rob Rooker, Marcos Ros Sempere, Monica Semedo, Andrey Slabakov, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Theodoros Zagorakis, Milan Zver
Náhradníci přítomní při konečném hlasování	João Albuquerque, Ibán García Del Blanco, Chiara Gemma, Łukasz Kohut, Marcel Kolaja, Emmanuel Maurel, Wolfram Pirchner

JMENOVITÉ KONEČNÉ HLASOVÁNÍ V PŘÍSLUŠNÉM VÝBORU

19	+
PPE	Ademov Asim, Frankowski Tomasz, Pirchner Wolfram, Sojdrová Michaela, Verheyen Sabine, Zagorakis Theodoros
Renew	Cicurel Ilana, Farreng Laurence, Joveva Irena, Semedo Monica
S&D	Albuquerque João, García Del Blanco Ibán, Guillaume Sylvie, Heide Hannes, Kammerevert Petra, Kohut Lukasz, Ros Sempere Marcos
Verts/ALE	Kolaja Marcel, Nienäß Niklas

7	-
ECR	Gemma Chiara, Rooker Rob, Slabakov Andrey
ID	Griset Catherine
NI	Bocskor Andrea
The Left	Kizilyürek Niyazi, Maurel Emmanuel

1	0
PPE	Zver Milan

Význam zkratek:

+ : pro

- : proti

0 : zdrželi se